

A FELSŐZEMPLÉNI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1918. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 13-ÁN SÁTOR-
ALJAUJHELYEN TARTOTT ŐSZI RENDES
KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

PÉTER MIHÁLY
EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

XLVIII. FÜZET,

SÁROSPATAK.

NYOMATOTT A REF. FŐISKOLA KÖNYVNYOMDAJABAN.
1918.

A FELSŐZEMPLÉNI
REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1918. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 13-ÁN SÁTOR-
ALJAUJHELYEN TARTOTT ŐSZI RENDES
KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

SZERKESZTETTE:

PÉTER MIHÁLY
EGYHÁZMEGYEI PAPI FŐJEGYZŐ.

XLVIII. FÜZET.

SÁROSPATAK.

NYOMATOTT A REF. FŐISKOLA KÖNYVNYOMDAJÁBAN.
1918.

A FELSŐZEMPLÉNI REF. EGYHÁZMEGYE 1918. ÉVI
SZEPTEMBER 13-ÁN SÁTORALJAUJHELYBEN TARTOTT
ŐSZI RENDES KÖZGYŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

Jelen voltak:

Hutka József esperes és *Bernáth Aladár*, később *Bajusz Andor* világi tanácsbírák elnöklete alatt *Kozma Antal*, *Szeghő Benjámín*, *Tudja Mihály*, *Virág József* lelkészi tanácsbírák; *dr. Isépy Tihamér* egyházmegyei ügyész.

Péter Mihály tanácsbíró fő-, *Enyedy Andor* papi aljegyző.
Horkai Bertalan abarai, *Kajdy Menyhért* alsómihályii, *Helmeczy Antal* bodrásujlaki, *Berecz Antal* csarnahói, *Bottka Bertalan* gercselyi, *Máthé Miklós* tábori lelkész kisazari, *Bodnár Lajos* ladamóci, *Erdélyi András* lasztóci, *Jármay Béla* legenyei, *Szondy István* magyarizségi, *Király Péter* málcai, *Szilágyi László* miglészi, *Sallay István* tábori lelkész kisbári lelkészek; *Koronka Pál* homonnai h. lelkész, *Balogh Sándor* sátoralja-
ujhelyi s.-lelkész.

Isaák János kolbásai, *Papp István* legenyei, *Záboly István* lasztóci, *Varga Estók János* garanyi, *Tasonyi Mihály* szürnyegi gondnokok. A sátoraljaújhelyi egyház képviselőjében: *Bernáth Aladár* egyháztanácsos.

A tanítói kar képviselőjében: *Kormos Gerő*, *Ugray Emilia* magyarizségi és *Nyiri Ida* nagybárii tanítónők, vendégek, érdeklődők.

Elmaradásukat igazolták: *Dókus László* egyházmegyei gondnok, *Dókus Gyula*, *Nemes Lajos* és *Nemes Sándor* világi tanácsbírák; *Séra János*, *Sztankovics Lajos* és *Horkay Lajos* lelkészek; a tavaszi gyűlésről való elmaradását utólag igazolta *Horkay Bertalan*.

4

1. Hutka József esperes jelenti, hogy Dókus László egyházmegyei gondnok jelen közgyűlésünkön meg nem jelenhetett, a jelenlevő legidősebb világi tanácsbírót, Bernáth Aladárt kéri fel a társelnöki szék elfoglalására.

Jelentés tudomásul szolgál. Bernáth Aladár világi tanácsbíró a társelnöki széket elfoglalja.

2. Hutka József esperes elnöktárs a maga nevében isatyaifiai szeretettel üdvözölvén a megalakult közgyűlés alkotó tagjait és az érdeklődőket

a tanácskozást megnyitja.

3. Hutka József jelenti, hogy közgyűlés előtt isteni tisztelet tartatott a sátoraljaujhelyi egyház templomában, amely alkalommal Jármay Béla legényei lelkész imádkozott.

Tudomásul szolgál.

4. Egyházmegyénk ez évi tavaszi közgyűlése 8. sz. határozatával a Sallay Béla lemondásával megüresedett egyházmegyei papi aljegyzői állás betöltése végett szükségessé vált szavazásokat azoknak június 30-iki határidővel az esperesi hivatalhoz való beadását elrendelvé, a szavazatbontó bizottságnak július 2-án tartott ülésében felvett jegyzőkönyve szerint beadatott összesen 29 érvényes szavazat; ebből esett Enyedy Andorra 17, Máté Miklósrá 6, Király Péterre 4, Horkay Lajosra 2 szavazat. Ekkép Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkész a felsőzempléni egyházmegye papi aljegyzőjévé szótöbbséggel megválasztott.

Egyházmegyénk közgyűlése Enyedy Andor sátoraljaujhelyi lelkészt a felsőzempléni egyházmegye törvényesen megválasztott papi aljegyzőjének kijelenti, aki, miután a hivatali esküt letette, helyét a tanácskozás asztalánál elfoglalta.

5. Ugray Emilia magyarizségi és Nyíry Irén nagybárui tanítónők

a közgyűlés színe előtt az esküt letették s az esperes által üdvözöltettek.

6. Esperes jelenti, hogy 10 óráig a közgyűlési ügyek tárgyaltnak, amidőn is a bíróság fog ülést tartani.

Tudomásul vétetik.

7. Egyházkerületünk jelen évi tavaszi közgyűlése 96 sz. határozatával felhívta egyházmegyénket, hogy a lelkészözvegyi évjáradékok és neveltetési segélyek korszerű rendezésére vonatkozólag tegyen javaslatot.

Egyházmegyénk közgyűlése a lelkészözvegyi évjáradékok és neveltetési segélyek korszerű rendezésére vonatkozó óhaját már jelen tavaszi közgyűlése 45. a) pont alatt hozott határozatában kinnyilvánította, mely szerint az özvegyek évi járadékát 1500, az apátlan árvák neveltetési segélyét 300, a szülőtlén árvakéit 500 koronában kívánja megállapítani úgy, hogy a neveltetési segély összege az özvegyi évjáradékot túl nem haladhatja, a nyugdíjintézeti tagsági díjat a lelkészekre vonatkozólag $3\frac{1}{2}\%$ -ról 5% -ra, a fenntartói járulékot 2% -ról 3% -ra óhajtja felemeltetni.

8. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése 100. sz. határozatára az abarai egyház jelenti, hogy a lelkészi lak építésére nyert 10000 kor. tőkesegélyét e célra még föl nem használta, az összeg az egyházkerületi pénztárban van kamatozás végett, a legényei egyház a lelkészi lak építésére nyert 3000 kor. tőkesegélyét bankban helyezte el, mivel jelenleg építkezni képtelen.

A jelentés tudomásul vétetvén, a főt egyházkerületre felterjesztetik.

9. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlésének 101. sz. határozatával az egyet. konvent 158—1918. sz. rendelkezése értel-

mében az esperesek által felhívja azokat a gyülekezeteket, amelyekben önálló énekvezérek vannak alkalmazva, hogy azoknak háborús drágasági segélyét a tanítókéhoz hasonlóan, a mai nehéz megélhetési viszonyok által megkívánt mértékben a saját hatáskörükben már a folyó évre rendezni törekedjenek s arról a legközelebbi őszi közgyűlésnek az esperesi hivatalok jelentést adjanak.

A sátoraljaujhelyi egyház idevonatkozólag jelenti, hogy Bévárdy József újonnan megválasztott énekvezére, mint nyug. kántortanító a nyugdíja után folyó évre bevallása szerint 900 korona háborús segélyt kapott, az egyháztól pedig 400 korona évi ilyenmű segélyt élvez; így tehát e tekintetben a rendes tanítókkal szemben rövidséget nem szenved, sőt nyugdíjával együtt kettős javadalmát számítva, előnyben van.

Közgyűlés a sátoraljaujhelyi egyház jelentését tudomásul veszi s esperes által az egyházkerület őszi közgyűlésére felterjeszti.

10. Egyházkerületünk jelen évi tavaszi közgyűlése 102. sz. határozatával az Egyet. Konvent felhívása folytán véleményadás, esetleg újabb eszméssel való kipótlás, általában az egyházlátogatásnak időszerű reformálására vonatkozó javaslatok benyújtása végett az egyházmegyékhez letette a dunántúli egyházkerület azon indítványát, mely szerint az esperesi egyházlátogatás eddig gyakorolt formája mellőztessék s ezentúl csak 5—10 évenként, más-más gyülekezetekben, mindig csak vasárnap délelőtt, lehetőleg templomban, egyházközségi közgyűlés keretében legyen megtartva.

Ezen dunántúli indítványra, általában pedig az egyházlátogatásra vonatkozólag a következő véleményes javaslatot van szerencsém előterjeszteni:

Nagy baja a dunántúli egyházkerületi indítványnak, hogy egyáltalában semmiféle indokolás nincs hozzácsatolva. Nincs oka adva annak, hogy miért akarja megszüntetni az egyházlátogatásnak eddig gyakorolt formáját, az évenkénti egyházlátogatást s miért akarja azt 5—10 évre korlátozni. Felfogásom szerint a felső hatóságnak közvetlen szemléleten alapuló értesülését a gyülekezetek beléle-

téről nemhogy szűkíteni, de bővíteni kellene. Felsőhatóságainknak jelen esetben az egyházlátogatásnak a gyülekezetekben való minél gyakoribb megjelenése, ha kívánatos, célszerű, üdvös volt a múltakban mindig, még inkább az a jelenben s ez lesz a jövőben. Aki egyházunk 400 esztendő történetét ismeri, tudja, hogy igen sok egyházunk fenmaradásának a titka az volt, hogy felsőhatóságaink a gyülekezetekkel való mind gyakoribb személyes érintkezést évről-évre féntartották, a hiányokat felfedezték, a bajokat orvosolták, a háborgókat biztatgatták, a resteket feddették, a jókat további munkára buzdították. Egyházunk a múltak tapasztalatai szerint semmire nem fordított nagyobb gondot, mint erre a minél gyakoribb, évenként legalább egyszer megejtendő egyházlátogatásra, mert jól tudta, hogy ettől az évenkénti személyes felügyelettől, vagyis egyházlátogatástól függött igen sok esetben a gyülekezetek sorsa. Vajjon gyülekezeteink már olyan állapotra jutottak, a jó rend már olyan magas fokra emelkedett e, anyagi, szellemi, erkölcsi téren annyira nincs-e már semmi, de semmi kívánni való, hogy az ellenőrzést, buzdítást, a közvetlen személyes felügyelet most már 1 évről 5, sőt 10 évre korlátozhatjuk? Alig hiszem. Sőt én úgy gondolkozom, hogyha ez a háború még közbe nem jött volna is, a modern élet szülte soknemű ellenségeink, ezek között legfőképen a hitetlenség, a vallástalanság, vagy legalább is a kishitűség, meg ezer meg ezer bajunk mind szükségessé tette volna, hogy a felsőhatóság mentől gyakrabban jelenjen meg egyházainkban, hogy saját szemével lásson, szívéből meleget árásszon, eszével irányítson. A háború után ezek a bajok talán megszűnnek? Dehogy, sőt ezer más fog hozzájuk szegődni. Vajjon okos, célszerű, az egyház érdekében álló volna e mai formáját, az évenkénti egyházlátogatást eltörölni, helyette 5—10 évenként tartani egyházlátogatást? Teljes meggyőződésem szerint nem.

De fentartandónak vélem az évenkénti egyházlátogatást a következő okokból is. Mindnyájan tudjuk, hogy egyházaink évenkénti szellemi, anyagi, erkölcsi állásáról az egyházlátogatók tesznek jelentést. Az egyházmegyei közgyűléseknek is az ezek feletti tanácskozás képezi egyik legfontosabb részét, hiszen az E. I. t.-c. 56. §. e) pontja

szerint az egyházmegyei közgyűlés tanácskozásának tárgyát képezik: „az egyházlátogatásról beterjesztett jelentések, az egyházközségek szellemi, valláserkölcsei ügyeinek előmozdítása, anyagi helyzetének felügyelete és javítása“, sőt tulajdonképen maga az egyházmegye sem egyéb, mint „több egyházközségnek, az egyházi közigazgatás, kormányzás és *rendtartás* céljából egy felsőbb hatósággá egyesülése“. Már most miképen venne tudomást az egyházmegye évenként a rendről, a szellemi, anyagi, erkölcsi állapotról, ha nem az általa, vagy esperese által kiküldött egyházlátogatók jelentései nyomán? Ilyenek nem léteben az egyházmegyék csak 5, vagy 10 évenként kapnának értesülést ezekről, vagy legjobb esetben csak némelyikről. Ugyanez mondható többi felső szerveinkről, az egyházkerületekről és az egyetemes konventről is Ezek is mind anyagi, szellemi, erkölcsi öreink. Ha ezek a szerveink 5—10 évig ezeket a kérdéseket szüneteltetnék, mi volna az életök egyéb pusztá, száraz, léleknélküli adminisztrációnál? Én legalább nem bírom elképzelni másképen ezt a dolgot, ha az egyházlátogatás csakugyan 5 vagy 10 évenként tartatnék meg. Vagy talán úgy képzei a dunántúli egyházkerület, hogy azon 4—9 év alatt magok az egyházak lelkészei adnának jelentést az egyházak anyagi, szellemi, erkölcsi állapotáról? De erre azt mondom, hogyha az egyházlátogatást nélkülözni lehetne 4 vagy 9 évig is, miért nem lehetne 8, vagy 18 évig? Szerintem azért ez a kívánság képtelenség.

Bár a dunántúli egyházkerület indítványa semmivel sincs indokolva, mégis sejteni lehet, hogy mikor ő az egyházlátogatást vasárnap, közgyűlés keretében, lehetőleg templomban akarná megejteni: ezzel azt a célt próbálná elérni, hogy az egyházlátogatás a legnagyobb nyilvánosság előtt történvén, a közre, az egész egyházra hasson. A cél mindenestre nemes. Azonban az ily keretekben lefolyó egyházlátogatás szerintem kivihetetlen. Kivihetetlen mind fizikai, mind erkölcsi okokból. Ha a közgyűlés keretében lefolyónak képzei a dunántúli egyházkerület a látogatást, a közgyűlés fogalma azt hozza magával, hogy arra a közgyűlésre minden tagot meg kell hívni, már most az egyházlátogatást a dolog természete szerint nem lehetvén hetekkel

előbb tudtul adni, hanem csak napokkal előbb, mert a hetekkel előbb tudtul adott egyházlátogatás a látogató részéről is nem várt akadályokba ütközhetnék. Ha csak napokkal előbb értesítheti a gyülekezetet: a gyülekezet lelkésze viszont mikép hívhatja egybe e közgyűlési tagokat, akik sokszor a szórványokban szélszórva élnek? Ha ez így van, akkor először is ez a közgyűlés keretében kívánt egyházlátogatás nem is volna közgyűlés keretében megtartható, így aztán a célbavett kívánt hatása el is maradna. De tegyük fel, hogy az egyházlátogatás mentől népesebb keretekben folya le: szerintem az a cél, melyet a dunántúli egyházkerület, sejtelnem szerint maga elé kitűzött, épen az egyházlátogatás természete szerint kockáztatná az erkölcsi sikert. Tapasztalatom szerint nincs olyan egyház, melyben ne akadnának turbulens elemek, vagy az értelem igen alacsony fokán álló egyháztagok. Már most, ha az egyházlátogatásnál az egyik számadó a lelkész maga, nagyon kérdéses, hogy az ilyen egyházlátogatás még a legbecsületesebb, a leglelkiismeretesebb lelkésznek is, nem szerezne-e keserű perceket, ha abban minden, a legértelmetlenebb, vagy rossz indulatú, legkisebb egyháztag is szereplő személyként viselkedné magát. Én legalább úgy fogom fel a dolgot, ha áll az, hogy a látogatás a presbyterium területéről a közgyűlés területére vitelnek át, hogy t. i. abban a közgyűlésben minden egyháztag bírói széket ülhessen a lelkész felett. Már pedig akármilyen tökéletes legyen is az a lelkész, ha mást nem, de keserű perceket az ilyen egyházlátogatás mindenesetre okozhatna neki, nem is szólva arról, hogy az ilyen egyházlátogatás nem is lehet méltóságos lefolyású.

Egyházunk azért állít a gyülekezetek élére presbytereket, hogy képviseljék az egyházat. Ezekről minden jót megkíván, megkívánja, hogy buzgók, lelkiismeretesek, feddhetetlenek legyenek. Ha valóban azok (a lelkész igyekezzék olyanokat választatni), akkor az ilyen emberektől vett számadás nagyobb biztosíték arra nézve, hogy az egyház valódi képéről számot adjanak. Ami pedig az egyházlátogatásnak a kifelé, a gyülekezeti tagokra való hatását illeti: tiszán-inneni egyházkerületünk már évekkal ezelőtt határozatban mondta ki, hogy az egyházlátogatás alkalmával az egyházlátogatók a templomban isteniszteletet tartsanak. Gyönyörű,

szép alkalom ez arra, hogy az egyházlátogatás lelket öntsön a gyülekezetbe, mindig oly alkalomszerű prédikációt mondva, mely abban az egyházban épen kívánatos, szükséges. Hiszen az esperesi, a püspöki látogatásnak épen ez volna az egyik szép oldala, de a többit az egyház előjárói körében kell elvégezni. De nem tudom, hogy e határozattal nem úgy vagyunk-e, mint igen sok határozattal. Nem akarok dicsekedni, én eddig mindig, minden egyházban megcselekedtem és építő sikerét mindenütt tapasztaltam.

Az eddigiek szerint tehát én az évenkénti, s a presbyterium keretében lefolyó egyházlátogatást tartom a celszerűnek. Ebből azonban nem következik az, hogy az egyházlátogatás mai formájával meg volnék elégedve. Nagyon sok kívánni valót hagy az hátra. Én nem mondom, hogy az egyházi törvény nem elég körültekintő, mikor az egyházlátogatás teendőit körülírja, azt sem állítom, hogy a tiszán-inneni egyházkerületben lévő u. n. kérdőívek ne volnának a legnagyobb precizitással egybeállítva. Ha az egyházlátogatás mégis sok kívánni valót hagy hátra, ha nincs meg az az üdvös, egyházakat előbbrevivő eredménye, amint azt általában véve tapasztaljuk, — hiszen az egyházlátogatás kívánatos színvonalra emelése iránt évtizedek óta hangzik az óhajgatás — akkor ennek csak egy oka lehet: és ez az, hogy magába az egyházlátogatás funkciójába nincs beleöntve mindenütt a lélek, a lelkiismeret. Sok helyt valami olyan száraz eljárássá vált az, hogy ami az üdvös hatást illeti, kevesebb az sokszor a semminél. Úgyhogy nem egyszer halljuk értelmesebb előjárók ajkáról, ha az egyházlátogatás már ennyire élettelen cselekedetté vált, vajjon nem volna-e elég, ha azokra a kérdőpontokra az egyházlátogatók távollétében maga a presbyterium adna feleletet. Ha az egyházlátogató az E. T. értelmében oly nagy és szép jogkörrel van felruházva, hogyan lehet az, hogy hibák, mulasztások évtizedekig rejtve maradhatnak, s addig pedig az egyház testét eszi a fekély. Csakis a fenti okból történhetik az. Tulajdonképen az egyházlátogatóknak is szól Pál apostol azon mondása: Az én életem is nem drága nekem a Krisztusért, csakhogy futásomat elvégezhessem. Az egyházlátogatóknak ezen a piederstálon állva, sem elbitélettel, sem előmenetellel, sem semmi mással

nem kellene gondolni, csakhogy hivatásukat elvégezhessek, különben minden hibáért, mit meg nem láttak, vagy látni nem akartak, ők tartoznak első sorban felelősséggel.

Az ilyen lelkiismeretességgel végzett egyházlátogatás tapasztalatait aztán az egyházmegyéknek is alaposan szemügyre kell venni. Szerintem nem elég, hogy azok az esperesi jelentésekben örökre ott maradjanak (mert néhol örökre ott maradnak). Valamikor úgy volt, nem tudom, megmaradt-e még e szokás mindenütt, hogy az egyházlátogatási tapasztalatok összegyűjtetvén, a közgyűlést megelőző napon egy erre hivatott bizottság által vizsgálat, megbeszélés tárgyait alkották, s azok közül a legfontosabbak másnap a közgyűlés elé vitettek. Ha elmaradtak, e régi szép és okos szokást fel kellene eleveníteni.

Kívánatos dolognak tartom az E. T. oly értelmű módosítását, hogy az egyházmegye esperese a gondnokkal minden évben legalább egyszer egy kört látogasson meg. Az E. T. I. t. c. 168. §-a ugyan akként intézkedik, hogy minden egyházközséget tartoznak meglátogatni. De miután a továbbiakban az van mondva, hogy ha a látogatást akár egyházmegyéjének nagy kiterjedése, akár *bármik ok miatt* maga nem teljesítheti, maga helyett mást is megbízhat e tiszttel. Ebből aztán majdnem egyetemesen kifejlődött az a szokás, hogy az esperesek maguk látogatást nem is végeznek. Én nem állítom azt, hogy ezen az esperes helyett végzett egyházlátogatás lelkiismeretes emberek kezében nem lehet épen olyan sikeres, mint az általa végzett, de én az esperesek egyik elsőrendű feladatát épen a közvetlen személyes ellenőrzésben látom és ha legalább évenként egy kört látogatnának meg, pár év alatt közvetlen tudomásuk lehetne egyházmegyéjük egész belső életéről.

Ezzel kapcsolatban hatályon kívül kívánnám helyezni egyházkerületünknek azon határozatát, mely az egyházlátogatást az iskolák meglátogatása alól feloldja. Ezen határozat annak idején, ha jól emlékszem, azon absurd indokból hozatott, hogy az egyházlátogatók lelkészek lévén, szak-képzettség hiányában nem lehetnek hivatott ellenőrei a tanítók munkájának, meg hogy a látogatás az iskolai év közepén történvén, az eredmény tekintetében a látogatók betekintést nem nyerhetnek. Tudjuk azonban, hogy az

iskolalátogatók is nagyobbára lelkeszek lévén: ha ott megvan az ismeretük, miért ne lehetne meg itt. Különben sem szükség, hogy classifikáljanak az egyházlátogatók, de az iskolát mégis megtekinthetik, a hibákat észrevehetik. Míg ma a fenálló határozat folytán sok helyen arra az abszurdumra helyezkednek a látogatók, hogy az iskolába absolute be se tekintenek. Ennek folytán a háború óta kifejlődött az a képtelenség, hogy számos iskola van, mely egyáltalában ellen sem őriztetik a látogatók által. Mert az egyházlátogatók nem kötelesek látogatni, az iskolalátogatók pedig sokszor későn érkeznek, mert holmi miniszteri rendeletek szerint az iskolák már akkorra, mikor az iskolalátogatóknak érkezniök kellene, bezáratnak.

Végül magát az iskolalátogatás időpontját is szabályozandónak tartom. Az egyházlátogatás sikerét már az a körülmény is kockáztatja, hogy télviz idején tartatik. Ezért a látogatás akarva-nemakarva arra törekszik, hogy a körét mentől rövidebb idő alatt befussa, mert a szobák nagyon sok paróchián nem eléggé kifűtöttek, betegség okozói. Miért ne lehetne a látogatás idejét a legalkalmasabb időre, májusra tenni? Legfeljebb június végére kellene halasztani az egyházmegyei gyűléseket s július végére az egyházkerületét. Sok szó eselt már az egyházlátogatás idejének ily értelemben való szabályozásáról. Hogy miért maradtunk a régiben, soha sem tudtam megérteni. Azt sem hagyom említetlenül, hogy az egyházlátogatással kapcsolatban az egyházmegyék feladata volna az egyházlátogatók fuvar-költségeit is korszerűen rendezni, mert a mai megváltozott viszonyok közt ez a kérdés nem maradhat a régi állapotban; fogattal nem bíró egyházlátogató alig is vállalkozhatik egyházlátogatásra. De ez az egyházmegyék belső dolga s ha nem is rendelkeznek jelenleg elég anyagi erővel, hogy e kérdést rendezzék, talán a közigazgatási államsegély nagyobb mértéke ezt is lehetővé teszi majd.

Péter Mihály.

Egyházmegyei közgyűlésünk az előadó előterjesztését mindenben magáévá tévén, kimondja a következőket: I. nem helyesli a dunántúli egyházkerület azon javaslatát, mely szerint az

esperesi látogatásnak eddig gyakorolt formája, az évenkénti egyházlátogatás mellőzhetőnek s ezentúl csak 5—10 évenként más-más gyülekezetben mindig csak vasárnap délelőtt, lehetőleg templomban egyházközségi közgyűlés keretében tartatnék meg az egyházlátogatás; egyházmegyénk továbbra is ragaszkodik az egyházlátogatásnak azon eddigi formájához, mely szerint az évről-évre minden gyülekezetben megtartassék, az E. T. I. t. c. 168. §-át azonban olyképp kívánja módosítani: „Köteles az esperes évenként egy maga mellé vett lelkésszel, lehetőleg az egyházmegyei gondnokkal vagy egy világi tanácsbíróval egyházmegyéjének legalább egy körét minden évben meglátogatni. A többi körök meglátogatásával maga helyett egyházmegyei lelkészi tanácsbíró vagy rendes lelkészt is megbízhat (a többi marad).

2. Az egyházlátogatás tovább is a presbyterium ülésében tartandó meg, de hogy az egyházlátogatás a gyülekezeti tagokra nézve is építő hatással járjon, ugyanezen t.-c. a következőleg volna pótlendő: „Az egyházlátogatóság minden egyes egyházközségben istenitisztelettartással köteles működését megkezdeni, akár vasárnap, akár hétköznap jelenik is ott meg, sőt a küldöttség egyik tagja lehetőleg alkalmi tanítást is intezzen a gyülekezethez, úgy miként tiszán-
 innen egyházkerületünk 1909. évi őszi közgyűlése 14. sz. határozatában ki is mondta, addig is azonban, míg ez Egyházi törvénykönyvünkben befoglaltatnék, egyházkerületünk felkérte arra, hogy fenti határozatát, ott, ahol még végre nem hajtattott volna, hajtsa végre olyképen, hogy az egyházlátogatásnak eme gyakorlásáról az esperesek minden évben tegyenek jelentést az egyházkerületre.

3. Szükségesnek tartja egy, az Egyetemes Konvent által készítendő az egyházlátogató tagok által használandó az E. T. alapján az egyház

kül- és beléletét pontosan felölelő kérdőíveknek életbeléptetését az összes magyarországi református egyházakra vonatkozólag.

4. Az E. T.-ben kimondandónak tartja, hogy minden egyházmegyében „egyházláogatók bizottsága“ alakítandó, mely áll az esperes és gondnok elnöklete alatt az egyházlátogatást végzett egyházlátogatókból. E bizottság évenként egyszer az egyházlátogatás befejezése után ülést tart, melyen az egyházlátogatásuk alkalmával felvett jegyzőkönyvek alapján az orvoslásra váró hiányokra közvetlenül rámutatnak, s megkönnyítik annak gyorsabb és hatékonyabb orvoslását.

5. Az egyházkerület 1910. évi őszi közgyűlés 32. d) pontjával életbelépett Népiskolai Szabályrendelet II. fej. 62—69. §-ai, melyek az egyházlátogatóknak az E. T. I. t. c. 170. § ában biztosított ama jogát, hogy az iskolát meglátogathassák, mintegy hallgatagon hatályon kívül helyezte, — kiegészítendő az ezen szabályrendelet életbelépteig érvényben volt, s az 1889. évi tavaszi közgyűlés 61. határozatával elfogadott „Utasítás a népiskolai körlátogatók részére“ c. szabályrendeletbe befoglalt ama helyes intézkedéssel, mely szerint „az egyházlátogatás (canonica visitatio) ama joga és kötelessége, mely szerint a téli időszakban az iskolát meglátogathassa, a közegyházi törvények értelmében“, továbbra is érintetlenül hagyatik. Jelentését az egyházlátogatás szokásos jegyzőkönyvében az egyházmegyének beterjeszti. Az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz beterjesztett jelentés azonban az iskolai körlátogatóság jelentése alapján állíttatik össze.

6. Az egyházlátogatások minden évben május hóban tartandók s ehez képest módosítandó az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések ideje is.

7. Végül ezen határozat a főtiszt. egyházkerületre felterjesztetik.

11. Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése 104. sz. határozatával a ref. sajtó létesítésének ügyét egyházkerületünk gyülekezeteinek, lelkeszi, világi vezetőinek munkás szeretetébe a legmelegebben ajánlotta. E tárgyban a Ref. Sajtóegyesület vezetősége is intézett egyházmegyénkhez lelkeshangú átiratot, melyben felkéri egyházmegyénket, hogy alapító, vagy pártoló tag gyanánt egyházmagyénk is lépjen be a sajtóegyesületbe és hogy a kebelbeli gyülekezetek is buzdíttassanak erre. Csatlolja az Egyesület alapszabályait, mely szerint az Egyesület célja a Budapesten szervezett ref. nyomdának nagyarányúvá fejlesztése, az ország főbb ref. gócpontjaiban ref. nyomdák szervezésének előmozdítása és a meglévőknak pártolása, már meglévő tiszta ref. szellemű lapjainknak erkölcsi és anyagi támogatása, ref. szellemű folyóiratok kiadása, középosztályunk, népünk számára, ref. sajtóiroda szervezése, a magyar Bibliának és Énekeskönyvnek saját anyagi erőnkől kiadása, tiszta ref. szellemű tudományos hitvédelmi, hitelesítő könyvek, vallásos iratok kiadása, ref. könyvkereskedések szervezése Budapesten és az ország főbb gócpontjaiban, a ref. iratterjesztés országos szervezése stb. Az egyesületnek tagja lehet minden 18-ik életévét betöltött férfi vagy nő, ref. gyülekezetünk, egyházi ée iskolai testületeink, alapító tag, aki egyszersmindenkorra 1000 koronát, pártoló aki egyszersmindenkorra 100 koronát; rendes tag, aki évi 4 koronát és segítő tag, aki évi 2 koronát fizet. Minden tag ingyen kapja az Egyesület hivatalos lapját a „Református Sajtó“-t.

Egyházmegyei közgyűlés mélyen át van hatva a sajtó nagy fontosságától, a sajtó irányt jelöl a szellemi és erkölcsi világban, egyeseket, nemzeteket saját képére alakíthat. Ha a sajtóban lüktető lélek, alacsony, földöncsúszó, anyagi, enervált, vallásellenes, internationalis, olyan lesz kevesével az az egyén, az a nemzet is, mely abból táplálkozik; ellenben, ha a sajtóból idealis gondolkozás, tiszta erkölcsi, egyházi és hazafias érzés tükröződik, ilyenekké formálja idővel az abból táplálkozókat is. Classicus példája ennek a reformáció pár első százada, amikor is a reformáció szent eszméit s ezzel

kapcsolatosan a tiszta erkölcsi, hazafias érzést, a mindenben nyilvánuló ideális életfelfogást életelvvé tenni a szószék és iskola mellett, csakis a protestáns irányú sajtó útján lehetett, E munka folytatása mi reánk, az utódokra vár. mi reánk vár e segédeszközök felkarolása útján is, az erkölcsi érzék és vesztett eme korban a régi eszmények helyreállítása, uralkodóvá tétele. Ezért egyházmegyénk kész szívvel veszi ki részét a Református Sajtóegyesület támogatásából s ennek jeleképen az Egyesület alapító tagjai közé ezennel belép s ezúttal az egyházmegyei tanító- és lelkészegyesületeket, az egyházakat, a lelkészeket, a világiakat és tanítókat is bizalommal felkéri, kövessék az egyházmegye példáját s sorakozzanak a kibontott zászló körül; a lelkészek szószéki hirdetés útján is hívják fel erre a híveket, lelkes szavakkal magyarázván meg az Egyesület célját, továbbá kérjenek a Református Sajtóegyesülettől (Budapest, IX., Ráday utca 28) taggyűjtőíveket, alapszabályokat s a tagok toborzását a legbuzgóbban s a legszélesebb körben vegyék munkába. Az esperes pedig felhivassék, hogy jelen határozatot körözze meg s hívja fel a lelkészeket, hogy dec. hó 31-ig az egyházukban elért credményt az esperesi hivatalnál jelentsék be, egyúttal felkératik az Egyesület, hogy lehetőleg mentől előbb 25 koronás részvényeket bocsásson ki a szegényebb néposztályra való tekintetből is, mert részvényjegyzésekből sokkal biztosítottabb volna az Egyesület jövője, mint 4--2 koronás tagsági díjakból.

12. Egyházkerületünk ez évi tavaszi közgyűlése 11. sz. határozatával hozzászólás végett egyházmegyénkhez is letette az abaúji egyházmegye azon indítványát, hogy az 1900. évben életbelépett, egyházkerületi gyámintézeti alapszabályok 18. §-a, melyekben nincs rendelkezés arról, hogy az évi tagsági díjakat a nyugalmazott lelkészek kötelesek-e fizetni, — olykép pótol-

tassék, hogy az országos nyugdíjintézetből ellátást élvező nyugalmazott lelkészek az egyházkerületi gyámintézetbe tagdíjat nem fizetnek.

Egyházmegyénk közgyűlése az abaúji egyházmegye indítványát mellőzendőnek tartja a következő okokból:

A tiszáninneri egyházkerületi gyámintézet nem a lelkészek, de azok özvegyeinek és árváinak érdekében alakult. Ha az egyházkerület kimondaná, hogy a nyugalmazott lelkészek tagsági díjat fizetni nem tartoznak, akkor özvegyeik és árváik sem részesülhetnének segélyben, mert az alapszabályok 4. §-a szerint segélyezésre nem tarthat igényt az a lelkészi özvegy vagy árva, kinek néhai férje vagy atyja állásáról önként lemondott, vagy egyházi bíróság jogerős ítéletével az egyházi törvény 303 §. e) pontja értelmében hivatalától véglegesen megfosztatott, kivéve, ha az illető díjfizetéseit haláláig folytonosan teljesítette, máskülönben özvegyének vagy árváinak csupán a befizetett összegek adatnak vissza. Igaz, hogy ezen alapszabály az országos lelkészi nyugdíjintézet megalkotása előtt készítettett, azért van szövegezve úgy, amiként, de egyet föltétlenül bizonyít, azt, hogy az egyházkerület a kerületi özvegy-árvagyámintézet életképességét úgy vélte biztosítani, ha még az önként lemondó, vagy hivataluktól megfosztott lelkészek is haláláig fizetik a tagsági díjat, vagyis csak egy feltétel alatt volt hajlandó özvegyeiknek és árváiknak évi segélyt biztosítani. Már most, ha a nyugalmazott lelkészeket, akiknek a száma pedig évről-évre több lesz, fölmentenők a tagsági díj fizetése alól, nem támadná-e meg ez az eljárás a kerületi özvegy-árvagyámintézet mérlegének a realitását. Azért egyházmegyénknek az a fölfogása, hogyha azt akarjuk, hogy egyházkerületünknek eme szép intézménye üdvös, jótékony munkáját tovább

folytathassa, — a nyugalmazott lelkészeket is tovább köteleznünk kell az évi tagsági díj fizetésére. Egyházkerületünk közérdekéből és a nyugalmazott lelkészek családjá érdekében folyik ez, mert igen sokak után, mégha nyugalmazott állapotban halnak is meg, maradnak özvegyek vagy keresetképtelen árvák. És jóllehet, fenn is áll az országos özvegy-árvagyámintézet, de mint látható, igen nagy szükség van mellett is, hogy kerületi intézmény is támogassa őket. Ezenkívül a nyugalmazott lelkészek ama csekély tagsági díjat nyugalmazott állapotukban is annál inkább szivesebben megfizethetik, mert annak csekélységét óriási mértékben meghaladja a haláluk után özvegyeiknek és árváiknak juttatott segély. Végül tekintettel arra a körülményre, hogy az egyházkerületi eme szabályrendelet előbb készült, mint az országos lelkészi nyugdíj és özvegy-árvagyámintézeti s az alapszabálykészítő egyházkerület nem vehette figyelembe a később bekövetkezett körülményeket, egyházmegyénk ezen egyházkerületi szabályrendeletet módosítandónak tartja ugyan, de csak azon a két intézmény összeegyeztetése szempontjából, vagyis az e.-k. alapszabályok 13. §-a, mely a hivatalviselésre alkalmatlanná vált lelkészek segélyezéséről szól, mint már korszerűtlen egészen kihagyandó, ellenben a 3 és 4. §. akkép módosítandó, hogy azokban a nyugalmazott lelkészek kötelezettsége és jogcíme biztosítva legyen. E tárgyban felír a főt. egyházkerületi közgyűléshez.

13. Tavaszi gyűlésünk 24. b) pontjában utasította az alsómihályii és tusai egyházakat tanítói lakásuk, illetve iskolájuk használható állapotba hozására s ez ügyben való jelentéstételre különbeni törvényes eljárás kilátásba helyezésével. Jelentés ez ügyben egyik egyházból sem érkezett.

Az alsómihályiit háború tartamára felfüggeszti. Közgyűlés megbizza esperes urat, hogy

a felhívásnak eleget nem tett tussai egyház előjárósága eilen a törvényes eljárást indítsa meg.

14. Tavaszi gyűlésünk 24. c) pontjában utasítottotta a kistoronyai egyházat, hogy az 1912. évi őszi egyházkerületi gyűlés 33. ik jkvi pontjának rendelkezése szerint járjon el, illetve az 50 filléres beiratási díjakat visszamenőleg az 1912. évtől kezdve takarékettként kezelje arra az időre, amikor a könyvtár typosok szállithatók, illetve kaphatók lesznek; s erről őszi gyűlésünkre tegyen jelentést. Ez ügybeni intézkedésről semminemű jelentés nem érkezett.

Közgyűlés megbizza az esperes urat, hogy a kistoronyai egyházzal a fentemlített rendelkezést 30 napon belül — esetleg törvényes eljárás igénybevételével is — hajtassa végre.

15. Folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlés 13. pontjára az esperes jelenti, hogy Kisbári, Ladamóc, Migléc, Sátorajauhely és Bodrogszög egyházak a sárospataki főiskola fejlesztésére fizetett egyszersmindenkori rendkívüli adót kifizették, mig Garany, Homonna és szórványai, továbbá Nagymihály egyházak kivetett rendkívüli adót mindezideig ki nem fizették.

Homonna jelenti, hogy a szórványokat illető hátralék, mivel az otlakó hívek az orosz betörés folytán elköltöztek, behajthatatlan; annak törlését kéri. A nagymihályi egyház felkésze hivatkozik a jelen év tavaszi kerületi gyűlés 135. sz. határozatára, mely szerint a nagymihályi hátralék törlesztését a segélyosztó bizottság jóindulatába ajánlja.

Az esperes felhivatik, hogy a garanyi egyháztól a sárospataki főiskolára megállapított járulékokat haladéktalanul hajtassa be.

A homonnai szórványok hívei után járó behajthatatlan kivetés törléséhez hozzájárul; a nagymihályi hátralék törlesztési ügyét a tavaszi kerületi gyűlés 135. sz. határozata értelmében átteszi a segélyosztó bizottsághoz.

16. Múlt évi őszi egyházmegyei közgyűlés 7. pontjára a morvai egyház fennálló adósságának törlesztésére nézve lelkész jelenti hogy az egyház adósságának törlesztésére folyó évben 100 koronát fordított.

További nyilvántartás mellett tudomásul szolgál.

17. A tavaszi gyűlésnek további nyilvántartásra felvett 14-ik, 17-ik, 18-ik pontjait, illetőleg azok rendelkezéseit

közgyűlés a háború tartamára függőben hagyja.

18. Folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlés 15. pontjára hóri iskola építésből fennálló adósság az evangélikusok javára való megfizetése tárgyában a tussai lelkész jelenti, hogy a szóbanforgó adósságot kitűzött határidőig, vagyis folyó évi október hó 1-ig megfogják fizetni.

További nyilvántartás mellett tudomásul szolgál.

19. Tavaszi egyházmegyei közgyűlés 16. pontjára a málcai lelkész jelenti, hogy az elköltött 4000 korona tőkéből még vissza nem térített 500 korona beszedetett és „templomalap” címén takarékbán van elhelyezve.

Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s az ügyet nyilvántartása alól feloldja.

20. Tavaszi közgyűlésünk a tussai egyházi adóbehajtás ügyét nyilvántartásban hagyván, erre az ügyre vonatkozólag a tussai egyház előjárósága jelenti, hogy a hátralékot az állami adóval együtt a folyó év október és november havában behajtkák és a behajtásról a tavaszi gyűlésre jelentést tesznek.

Közgyűlés a jelentést az ígéret beváltásának s erről újabb jelentés adásnak várása mellett tudomásul veszi. Egyúttal köteleességévé

teszi a tussai körlátogatóságnak, hogy az egyházban való megjelenése alkalmával ez ügy elintézését ellenőrizze.

21. Tavaszi egyházmegyei közgyűlés 23-ik pontjára a kisazari egyházban levő bajok megvizsgálása és lehető megoldási módok keresése végett kiküldött — és Virágh József, Nemess Sándor és Erdélyi András tagokból álló küldöttség nevében Virágh József és Erdélyi András jelenti, hogy megbízatásuknak előbb a kisazari lelkész katonai szolgálati távolléte végett, majd a lelkész Ujhelybe való áthelyezése után a Nemess Sándor kiküldöttet ért gyász miatt nem tudtak ezideig eleget tenni. Egyúttal küldöttség azt véleményezi, hogy a kisazari egyház súlyedő hajójának mentési kísérlete addig, míg a lelkész a katonai szolgálat alól felmentve s újra veszélyben lévő gyülekezete élére állítva nem lesz, kárbavesztett munka volna; tegyen azért közgyűlés a lelkész mielőbbi felmentése érdekében felterjesztést a felsőbb hatóságokhoz.

Közgyűlés a küldöttség jelentését tudomásul veszi, a kiszállásra neki haladékot ad. A főtitzt. egyházkerületi elnökséget pedig felkéri, hogy átérezve és látva ez ősi egyházközség teljes pusztulásának fenyegető veszedelmét, kövessen el minden lehetőt arra nézve, hogy Máthé Miklós kisazari lelkész a katonai szolgálat alól mielőbb mentesíttessék s gyülekezete élére állíttassék.

22. Tavaszi közgyűlésünk 24/e) pontjában útasította a garanyi egyház előljáróságát, hogy iskolájában a hadbavonult tanító neje által az 1917—18. tanévben ideiglenesen vállalt tanítás menetét az 1918—19. tanévre is biztosítsa. A bodzásújlaki lelkész, mint iskolaszéki elnök, idevonatkozólag jelenti, hogy h. tanerő beállítására minden lehetőt elkövettek, de ezideig siker, sőt kilátás nélkül.

Közgyűlés e már 5-ik éve tanerő nélkül levő iskolát különös gondoskodásába veszi,

s megbizza az esperest, hogy Garanyba h. tanerő küldését az illetékes hatóságnál, esetleg személyes közbenjárásával is eszközölje ki.

23. Folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlés 25. pontjára egyetlen egyház sem terjesztette be az egyházaik vagyonszámtárát megerősítés végett.

Utasítatnak az egyházak, hogy egyházaik vagyonszámtárát a tavaszi, de legkésőbb a jövő őszi gyűlésre szabályszerűen készítsék el és megerősítés végett az egyházmegyei közgyűléshez terjesszék be.

24. Folyó év tavaszi e. m. közgyűlés 27. sz. jegyzőkönyvi határozatában megszabott feltételeknek alább következő egyházak eleget tévén, 1917. évi gondnoki számadásaik s 1918. évi költségvetéseik, illetve adókimutatásaik megerősítetnek.

Abara	gondn. szám.	költségv.	adókima.
Hardicsa	—	—	—
Imreg	—	—	—
Kolbása	—	—	—
Lasztóc	—	—	—
Magyarsas	—	—	—
Legenye	—	—	—
Szúrnyeg	—	—	—
Tussa	—	—	—
Zemplén	—	—	—

Kistoronya és Nagybári a hadikölcsön kötvényeik névértéke és vételára közötti különbözet visszatérítésére; Nagybári a 32. számadási tétel nyugtai igazolására, Nagyráska az adókönyvi, számadási és költségvetési pótlások és helyesbítések megtételére 30 napon belül felegyelmű eljárás terhe mellett utasítatnak.

25. Folyó évi tavaszi egyházmegyei közgyűlés 52. pontjára az esperes jelenti, hogy felterjesztést tett a főtiszt. püspök

úrhoz Máthé Miklós azari lelkész szabadságolása iránt, de a konventi elnökség ezúttal nem javasolhatta nevezett lelkész felmentését.

Az esperes felhívatik, hogy nevezett lelkész felmentése iránt ismételten tegyen előterjesztést.

26. Olvastatik a tanügyi bizottsági elnök jelentése az egyházmegyében levő népiskolák 1917/18. évi állapotáról, amint itt következik:

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

A felsőzempléni ref. egyházmegye népiskoláinak az 1917/18-ik évi tanügyi állapotáról a körlátogatók jelentései s az „E” mintájú tabella, valamint a nem felekezetünkhöz tartozó elemi iskolákba járó ref. növendékek vallásoktatásáról felvett jegyzőkönyvek alapján; jelentésemet következőkben van szerencsém bejelenteni:

Tizenötezerkétszázötvenhét lelket számláló egyházmegyénkben van 49 anya-, társ-, leány- és fiókegyház. Ezek közül 30 egyház egy-egy és egy egyház egy két tanerős — az összes ref. tanköteleseket befogadó — mindennapi iskolát tart fenn; 14 egyházban állami, 55 egyházban pedig római, illetve görögkatholikus és izraelita iskolákba járnak a gyermekek.

Teljesen heiskolázatlanul csak Kisazarban voltak a növendékek.

A 32 saját iskolánk közül I—IV. osztályú volt 4, u. m. a garanyi, lasztóci, nagyráskai és tussai.

Lasztócon a tanító katonai szolgálata miatt 1914/15-ben, Garanyban és Nagyráskán szintén az említett okból három éven át nem volt rendszeres tanítás, így az elhanyagolt iskolákat csak fokozatosan lehet VI. osztályúvá fejleszteni. Tussán azonban a tanítás folytonosan megvolt; a gyermekek létszáma is nagy; itt tehát egyenesen kötelességmulasztás vétsége okozta, hogy az iskola IV. osztályú.

I—V. osztályú volt 11, u. m. a hoóri, hardicsai, magyarizsépi, kis- és nagybárii, kistoronyai, alsómihályii, kolbásai, bánóci, szalóki, szöllöskei és imregi iskola.

Hardicsán, Kistoronyán, Bánócon és Szalókon — szintén a tanítók hadbavonulása következtében — a háború kitörése óta nem volt rendszeres a beiskolázás és a tanmenet, így alap hiánya miatt nem lehetett még a múlt évben a VI. osztályt beállítani,

Magyarizsépen, Alsómihályiban és Kolbásán kevés a ref. tankötelesek száma; a múlt évben is csak egy-egy járt az V ik osztályba; ezeket ma felsőbb osztályból rendszeresen elvonják a szülők az iskolától munkaerő hiánya miatt, ezért nem lehet az iskolát VI. osztályúvá fejleszteni.

Kis- és Nagybáriban az iskolai esztendő nagy részében tanítóhiány volt. A pap tábori lelkészi szolgálatot teljesít. Csak az iskolai év végén mindössze 1 és $\frac{1}{2}$ hónapon át tanított egy ideiglenesen alkalmazott segédtanító; a különben is elhanyagolt iskolában így VI. osztályt felállítani nem tudott.

Hoórban, Szöllöskén és Imregen nincs indokolva, hogy miért csak V. osztályú az iskola.

I—VI. osztályú volt az iskola: Abarán mind a kettő, Gálszécsen, Csarnahón, Lasztomérban, Málcán, Kistráskán, Nagytoronyán, Deregnőben, Ladamócon, Zemplénben, Magyarorságon és Szürnyegen, összesen 13 egyházban.

Vásárhelyen, Morván és Miglészen, mivel a tanítók hadiszolgálatot teljesítenek, más felekezeti iskolába jártak a gyermekek. Kisazarban pedig tanítóhiány miatt nem voltak beiskolázva.

A mindennapi iskolák közül 30 vegyes; 1 csak fiú és 1 csak leányiskola.

Az iskolai épületek száma 37, a tantermek száma 32; ugyanennyi a tanítói lakások száma is. 30 tanteremben 60-on alul és 2 tanteremben 60—80-ig volt a beiskolázottak száma.

Hygiénikus szempontból megfelelő 31 tanterem és nem megfelelő 1, az alsómihályii.

Új iskola vagy új tanterem az elmúlt évben nem épült.

Az iskola tanszerekkel való felszerelése 24 egyházban teljes és 8-ban, u. m. Bánócon, Vásárhelyen, Málcán, Imregen, Nagybáriban, Csarnahón, Kistoronyán és Kolbásán hiányos.

Mindennapi iskolaköteles volt: 874 fiu, 373 leány; mindössze 1647; 16 tal több, mint a mult iskolai évben.

Saját iskolánkba járt: az I-ső osztályba 136 fiu, 135 leány; a II-ik osztályba 139 fiu, 121 leány; a III-ik osztályba 104 fiu, 81 leány; a IV-ik osztályba 73 fiu, 72 leány; az V-ik osztályba 37 fiu, 33 leány; a VI-ik osztályba 23 fiu, 16 leány; összesen 512 fiu, 458 leány; együtt 970. Más felekezetü iskolába járt 61 fiu, 55 leány; együtt 116. Állami vagy községi iskolába járt: 254 fiu, 246 leány; együtt 500. A három címen járt összesen 827 fiu, 759 leány; mindössze 1586.

Felmentetett törvényes címen 13 fiu. Iskolahiány miatt nem járt 23 fiu, 10 leány; együtt 37. Iskolakerülő volt 2 fiu 1 leány; együtt 3.

VI. osztályt végzett és záróvizsgát sikerrel tett 23 fiu, 3 leány; együtt 26.

Konfirmáltatott 114 fiu, 86 leány; együtt 200.

A mi iskolánkba járt más vallású 133 fiu, 165 leány; mindössze 358.

A nem ref. iskolába járó tanulók vallásos oktatásáról gondoskodva volt 19 egyházban és nem volt gondoskodva 1 helyen: Kisazarban.

A vallástanításra fordított összeg: egyházi forrásból 1000, más forrásból 1820, összesen 2820 korona.

Az iskolai év 18 egyházban 9, 8 egyházban 8 hónapig tartott.

A bánóci egyház, bár folyton biztatva volt, csak későn kapott a tanfelügyelőség útján kiegészítő erőt; emiatt itt a tanítási idő csak 5 hónapig tartott és Kis- és Nagybáriban szintén tanítóhiány miatt 1 és $\frac{1}{2}$ hónapig.

Mulasztott félnapok száma, igazolt: 8048, igazolatlan: 6152; összesen 14200.

Ismétlő iskola köteles volt 238 fiu, 294 leány: együtt 532. Ebből saját iskolánkba járt 174 fiu, 218 leány; együtt 392. Más jellegü iskolába 20 fiu, 5 leány; együtt 25. A két címen összesen 194 fiu, 223 leány, együtt 417. Törvényes címen felmentetett 38 fiu, 69 leány; együtt 107. Iskolakerülő volt 6 fiu, 2 leány; együtt 8. A két címen összesen 44 fiu, 71 leány; mindössze 115.

Az ismétlő iskolába minden helyen 8 hónapnál kevesebb ideig tartott a tanítás.

Mulasztott félnapok száma, igazolt: 1618, igazolatlan: 309; összesen 1927.

Iskolai fentartási alap vagy iskolai árva segélypénztár egy egyházban sincs.

Ifjúsági egyesület van: Abarán, Bánócon és Lasztómérban.

Az iskolai könyvtár I. ső típusa megvan 29 egyházban. Nincs meg Kis- és Nagybáriban, Kistoronyán és Azarban. (A Hegedüs és Sándor debreceni könyvkiadó cég értesítése szerint az iskolai könyvtár típusok nem is szállíthatók, mert a hadvezetőség a bekötéshez szükséges vásznat requirálta.)

Tanítói könyvtár van 10 helyen, u. m. Abarán, Nagyráskán, Kistráskán, Deregnyőben, Bánócon, Lasztómérban, Ladamócon, Zemplénben és Hardicsán.

Az iskolák szellemi állása a következő: kiváló: az abarai (fiu és leány), a deregnyői, a lasztóméri, a lasztóci, ladamóci, gálszécsi és hardicsai, összesen 8;

kielégítő: a málcai, kistráskai, szalóki, bánóci, magyarizségi, garanyi, szöllőskei, zempléni, magyarsasi, szürnyegi, hoóri, kolbásai, alsómihályii, nagytoronyai, kistoronyai és csarnahói, összesen 17;

nem kielégítő: a kis- és nagybárii iskola.

Nagyráskán, hol kisegítő minőségben egy — a tanfelügyelőség által kirendelt — tanítónő működött, az iskola nem volt megvizsgálható, mivel a tanítónő már jóval a látogatás ideje előtt levizsgáztatott.

Nem volt megvizsgálható a tussai iskola sem, mivel a tanítónő — bár a látogatás idejéről eleve értesítve volt — a vizsgálatra kitűzött napon a községből eltávozott.

Vallásitanítás szempontjából kiválónak minősített: a gálszécsi, bodzásujlaki, bodrogszerdahelyi, nagykászéri, berettői, nagymihályii, töketerebesi, összesen 7 iskola;

kielégítőnek minősített a sátoraljaujhelyi, miglészi, zemplénkelecsényi, gercselyi, kisztelyi, homonnai, rebrényi, lazonyi, vásárhelyi és morvai, összesen 10 iskola.

A hosszólázi állami iskola ref. növendékei a sátoraljaujhelyi állami iskolában, a kászói állami iskola növendékei pedig a hardicsai felekezeti iskolában nyervén vallásitanítást, ezekről külön jelentés nem tétetett.

Kis- és Nagyzarban a ref. gyermekek vallásitanításban egyáltalán nem részesültek.

A magyarizségi lelkészt családi bajai épen a látogatás napján szólítván el gyülekezetéből, a cselej-egresi állami iskolában általa végzett vallástanítás nem volt megvizsgálható. A gatályi állami iskolába ref. növendék a múlt évben nem járt.

A népiskolák hitoktatói az egyházkerületi tanterv utasításait megtartják.

A népoktatás fentartására fordított a lefolyt évben egyházmegyénkben: egyházi és alapítványi jövedelmekből 9505 korona; államsegélyből 39655 korona; összesen 49160 korona.

Férfitanító van egyházmegyénkben 25, nőtanító 6; összesen 31. Alkalmazás szerint rendes és okleveles 30, segéd és okleveles 1. A kiszari tanítói állás betöltetlen.

A 25 férfitanító közül katonai szolgálatot teljesít: Szekeres István morvai, Liskay Bertalan hardicsai, Nyiry Gyula nagyráskai tanítók. Hadifogságban van: Zalányi György vásárhelyi, Szabó Imre szalóki, Könyves Andor miglészi, Bottka Gyula kistoronyai, Varga Gyula bánóci, Könyves Kálmán garanyi tanító, ki valószínűleg orosz fogságban elhalt és Gyarmathy László zempléni tanító, ki az uzsoki orosz betörés óta szintén nem adott semmi életjelt magáról.

A hadbavonult tanítók helyett a tanfelügyelőség által beállított következő tanerők működtek: Kistoronyán Tokaji Nagy Gizella, Nagyráskán Menyhért Julianna, Szalókon Molnár Antalné, Hardicsán Horváth Margit és Bánócon Tokaji Nagy Etelka.

Garanyban a hadbavonult tanító neje: Könyves Kálmánné és Zemplénben Szegő Zoltán gimn. tanuló tanított.

Vásárhelyen, Morván és Miglészen más felekezetű iskolába jártak a növendékek s vallásoktatásukat a lelkészek mindenhol megnyugtató eredménnyel végezték. Ilyen módon a tanítás rendes menete egész egyházmegyénk területén — Kiszart kivéve — kellőképen biztosítva volt.

Tiszteletteljes jelentésemet ezekben megtéve, a következő határozati javaslatokat vagyok bátor benyújtani:

a) Utasítsa a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés a hardicsai, garanyi, lasztóci, nagyráskai, magyarizségi, kis- és nagyhárii, kistoronyai, alsómihályii, kolbásai, bánóci.

szalóki és hoóri egyházak tanítóit illetve előljáróit, hogy minden lehető kövessenek el arra nézve, hogy iskolájuk az 1918/19-ik tanévben VI. osztályúvá fejlesztessék és ha az elháríthatatlan akadályok miatt nem volna lehető, erről tavaszi közgyűlésünknek indokolt jelentést tegyenek.

b) Amennyiben a szőlőskei és imregi tanítók még 1917. évi őszi közgyűlésünk 30. jkvi pontja alatt utasítva voltak, hogy iskolájukban a VI. osztályt állítsák be s ez utasításnak — minden indokolás nélkül — a múlt iskolai évben sem tettek eleget: nevezett tanítókat most már azzal a szigoritással hívja fel a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés hivatalos kötelességük teljesítésére, hogy az esperesi hivatalnak folyó évi október hó 1-éig tegyenek jelentést arról, hogy iskolájukat a folyó 1918/19-ik iskolai évben VI. osztályúvá fejlesztették-e s egyben esperes urat kérje fel, hogy, ha a jelentés pontos időben be nem érkeznek, vagy ha beérkezik is, de abból az tűnnék ki, hogy egyik vagy másik helyen a tanítás újra elodáztatott, kötelességmulasztók ellen a fegyelmi eljárást indítsa meg.

c) Szekeresné Négyessy Mária tussai tanítónő ellen — kinek az iskolája szellemi állapotát már az 1917-ik évi látogatóság is csak alig kielégítőnek találta; ez évben pedig — bár a látogatás idejéről eleve értesítettett — valószínűleg azért, hogy az iskoláját meg ne vizsgálhassák, a látogatásra kitűzött napon a községből eltávozott; emellett mivel egyházi felsőbbsege rendelkezéseinek ellenszegült, mit nyilván bizonyít azon eljárása, hogy az 1917. évi őszi közgyűlésünk 30-ik jkvi pontjában reá is vonatkozó utasításnak nemcsak hogy eleget nem tett, hanem iskoláját még IV. osztályúvá sülyesztette — a fegyelmi eljárást megindítani méltóztassék.

d) Utasítani kérem a banóci, vásárhelyi, malcai, imregi, nagyráskai, nagy- és kishárii, csarnahói, kistoronyai és kolbásai egyházak előljáróit, hogy iskolájukat a folyó tanév elejére a szükséges tanszerekkel lássák el, mert a hiányos felszerelés míg egyrészt nagy hátrányára van a tanításnak, másrészt az államsegélyes iskolákat emiatt egyenesen az államsegély elvonásának veszélye fenyegeti.

e) Tekintettel a változott viszonyokra, melyeknek következtében az iskolalátogatóság az egyházmegyei pénztár-

ból nyert községenkénti 5—5 korona fuvardíjra, ennek évről-évre legalább kétszeresét fizeti rá s így fáradozása mellett még tetemes anyagi áldozatot is hozni kénytelen: kérem a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlést, méltóztassék határozatilag kimondani, hogy az iskolalátogató bizottságok fuvardíját mindaddig, míg a mai rendkívüli viszonyok fennállanak, községenként 12 koronában állapítja meg, melyből 5—5 koronát az egyházmegyei pénztár fedez, 7—7 koronát pedig az érdekelt, illetve az eljárás alatt levő egyházközségek tartoznak a látogatás idejében kifizetni; s végül

f) Mivel a kisazari egyházban ez idő szerint sem lelkész, sem tanító nincs, a múlt évben a gyermekek teljesen iskolázatlanul maradtak s vallásoktatásukról sem gondoskodott senki, egyébként is köztudomású dolog, hogy az egyház külső és belső élete csaknem halálra van sodorva; ennek a végpusztulás szélére jutott egyháznak érdekében, mely egyetemes egyházunk érdeke is, kérem: méltóztassék a Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés útján a püspöki hivatalt ismételten felkérni, hogy minden lehető kövessen el arra nézve, hogy Máté Miklós kisazari lelkész a tábori lelkészi szolgálat teljesítése alól felmentessék.

Mély tisztelettel vagyok, Lasztómér, 1918. augusztus 25-én, a Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlésnek

alázatos szolgálója

Virág József,

tanügyi bizottsági elnök.

Egyházmegyei közgyűlés a jelentést tudomásul veszi s annak javaslatai és a pótlólag beérkezett iskolaszéki jelentések alapján a következő határozatot hozza:

1. Utasítja a hardicsai, garanyi, lasztóczi, nagyráskai, magyarizségi, kis- és nagybárii, kistoronyai, alsómihályii, kolbásai, bánóczi, hoóri és a jelentésüket pótlólag betérjesztett imregi és szőlőskei egyházak tanítóit, illetve előljáróit, hogy minden lehető kövessenek el arra nézve, hogy iskolájok az 1918/19. tanévben VI osztá-

lyúvá fejlesztessék és ha ez elháríthatatlan akadályok miatt nem volna lehető, erről esperesi hivatalnak 30 nap alatt indokolt jelentést tegyenek. Azon tanítók, illetve előjárók ellen pedig, akik e rőndeletnek eleget nem tesznek, esperes a fegyelmi eljőrást indítsa meg.

2 Szekeresné Négyessy Mária tussai tanítónő ellen az esperes a fegyelmi eljőrást haladéktalanul indítsa meg.

3. A bánóczi és vásárhelyi iskolaszék elnökének ama jelentését, hogy az iskolákból katonák és menekőlték beszállásolása folytán elkallódott tanszereknek a nagymélt. Vallás- és közokt. miniszter urtól való visszatérítése folyamatban van, tudomásul veszi s ez ügyet jelentés várása mellett nyilvántartásban hagyja. A málczai, imregi, nagyráskai, nagy- és kisbárij, csarnahói, kistoronyai és kolbásai egyházakat a legszükségesebb s a jelen nehéz viszonyok között is kapható tanszereknek már e tanévre való beszerzésére szigorúan útasítja s tőlük erre vonatkozólag 30 nap alatt az esperesi hivatalhoz beadandó jelentést vár.

4. Az iskolalátogató bizottságok fuvardiját a mai rendkivőli viszonyok fennállásáig egyházközségeként 15 koronában állapítja meg, melyből 5—5 koronát az egyházmegyei pénztár, 10—10 koronát pedig az érdekelt egyházközség tartozik a látogatás idején kifizetni.

5. A kisazari iskola ügyét e mostani, minden intézkedést kizáró időben felfüggeszti.

6. Megbizza az esperest, hogy:

a) a tussai egyházat iskolai épőleteinek használható állapotba hozására a törvény erejével kényszerítse;

b) a kistoronyai egyházzal a tavaszi gyűlés 24. c) pontjának rendelkezését a törvény erejével hajtassa végre.

7. Utasítja a) a kolbásai egyház tanítóját, hogy a VI. osztály elvégzésére az V. osztály-

ből felkerülő egyetlen tankötelest is a törvény erejével kényszerítse ;

b) a vásárhelyi iskolaszéket a róm. kath. iskolába járó ref. tankötelemek VI. osztályú iskoláztatásának ellenőrzésére ;

c) a magyarizsépi iskolaszéktől elvárja ígéretének mielőbbi beváltását, a nagyráskai és kistoronyai tanítóktól a múltak mulasztásának pótlását; az imregi és tussai iskolaszékek ellen a fegyelmi eljárás megindítását elrendeli. A szőlőskei iskolaszéket utasítja, hogy az iskolakötelemek iskolába járatását törvényes erővel biztosítsa.

27. Őszi egyházkerületi közgyűlésünkre az egyházmegye képviseletében a következők küldetnek ki :

Az elnökség mellett Szeghő Benő, Tudja Mihály papi, Bernáth Aladár, Bajusz Andor világi tanácsbírák, Bernáth Béla világi főjegyző, Enyedy Andor papi aljegyző, mint rendes, Virág József papi és Nemes Lajos világi tanácsbírák, mint póttagok.

28. A magyarizsépi egyház presbiteriuma a lemondás folytán megüresedett tanítói állásra Ugray Emilia tanítónőt választotta meg. A választás szabályosan ejtetett meg. Csatolva vannak a szükséges okmányok.

Egyházmegyénk közgyűlése Ugray Emilia Zsuzsanna magyarizsépi tanítónővé történt választását ezennel megerősíti.

29. A nagybárii egyház presbiteriuma 1918 aug. hó 1-én tartott ülésében Nyiri Irén révközberencsi okleveles tanítónőt megválasztotta. A választás szabályosan történt, az okmányok (oklevél, szolgálati bizonyítvány) csatolva vannak.

Egyházmegyénk közgyűlése Nyiri Irén nagybárii tanítónővé történt választását ezennel megerősíti.

30. A magyarizsépi egyház beterjeszti a tanítói díjlevelet 4 példányban. Ugyancsak a nagybárii egyház a 4 példányban kiállított tanítói díjlevelet.

Egyházmegyénk közgyűlése emez, az eredetivel mindenben megegyező díjleveleket megerősíti s hasonló célból a főt. egyházkerületre felterjeszti.

31. Tavaszi egyházmegyei közgyűlés 56. pontjára a felsőzempléni református egyházmegye egyházaiból a katonaság által rekvirált harangokra nézve a legényei egyház jelenti, hogy a harangért 580 koronát kapott, mely takarékpénztárilag kezeltetik, a nagytoronyai lelkész jelenti, hogy a nagytoronyai harangért 324 koronát, a kistoronyai harangért 428 korona kártérítést kapott. — Az abarai és nagyráskai egyházak jelentéseiket he nem terjesztették.

Az abarai és nagyráskai egyházak felhivataknak, hogy jelentéseiket most már haladéktalanul tegyék meg arra nézve, hogy a rekvirált harangokért mennyit kaptak és az összeget mily kénpen gyümölcsöztetik.

32. Erdélyi András lasztóci lelkész kérvényt terjeszt be az egyházmegyei közgyűléshez, hogy a nagykászmeri vallásoktatás tiszteletdíja címén megállapított 100 korona díjat emelje föl.

Kérvény áttétetik az egyházmegyei segélyosztóbizottsághoz.

33. Kisbárii lelkész beterjeszti a kisbárii egyház presbiteriumi és közgyűlési határozatát, melyben elhatározta, hogy a 12.000 korona lelkész fizetési tőkéjéből 6000 koronát jegyez a VI. hadikölcsönre.

Mint szabályszerűen hozott határozat jóváhagyatik.

34. Időszaki biróság tagjaiul megválasztattak:

Hutka József esperes és Dókus László egyházmegyei gondnok elnöklete alatt Péter Mihály, Szeghő Benő papi, Dókus Gyula világi tanácsbírák, mint rendes, Tudja Mihály, Virágh József papi, Bernáth Aladár világi tanácsbírák, mint póttagok és Dr. Izsépy Tihamér egyházmegyei ügyész.

35. Péter Mihály kontra Böszörményi Sándor ügyre vonatkozólag Péter Mihály jelenti, hogy Böszörményi Sándor tőle Mähr Weisskirchenből 1917 dec. 6-án Ruszkay Gyula jánosii lelkészhez intézett s eredetiben csatolt levelében az 1917. évi aug. 21-én felvett bir. j.-k.-ben foglalt sértésekért bocsánatot kért s így az ügyet a maga részéről elintézettnek tekinti.

Tudomásul szolgál.

36. Az egyházmegye fegyelmi bírósága 1917. augusztus 24-én tartott ülésében kimondotta, hogy miután Böszörményi Sándor felebbezési beadványában a bíróság elnökségének intézkedése, eljárása és indokolásával szemben olyan kifejezéseket használ, amelyek ellenc fegyelmi eljárás indokait képezik, bíróság a felebbezési íratokat kiadja az egyházmegyei ügyésznek ebben az irányban való javaslatlattel végett. Ügyész 1918 május 7-én kelt javaslatában, mivel Böszörményi Sándor Mähr. Weisskirchenben 1917 okt. 9-én kelt levelében az Elnökség által el is fogadott bocsánatkéréssel hibáját helyrehozta, — az eljárás beszüntetését indítványozta. Az egyházmegyei fegyelmi bíróság elnöksége 1918 május 9-én hozott végzésében az ügyész indokaira való tekintettel Böszörményi Sándor ellen az eljárást beszüntette.

Tudomásul szolgál.

37. A kolbásai egyház beterjeszti a lelkészi és tanítói díjlevelet 4—4 példányban kiállítva. A legutolsó (1892. évben kiállított) és a mostani lelkészi díjlevél között különbséget mutatkozik a mostani hátrányára, aminek egyik oka az, hogy 1882-ben a lelkészi és tanítói állás jövedelme, mint lelkész-tanítóságé együtt, egy díjlevélben volt kimutatva, később

azonban a két állás külön választatott, a másik a presbitérium és az egyházi közgyűlés jegyzőkönyvével igazolt ok az, hogy 1882 óta tekintélyes számú ref. birtok került más valóságú egyén kezére, aminek folytán azok megszűntek adózó tárgyak lenni.

Egyházmegyei közgyűlésünk a kolbásai lelkészi és tanítói díjlevelet a fenti okok figyelembevételé után ezennel megerősíti s hasonló célból a főt. egyházkerületi közgyűlésre felterjeszti.

38. Közhirdetésre ajánlatnak:

Szóllóske és Mezölaborc.

39. Péter Mihály főjegyző indítványozza, hogy egyházmegyei ügyviteli szabályrendelet készíttessék, mely szerint esperes az esperesi felhívások és gyűlési határozatok teljesítését az érdekelt felek részéről rendbirsággal is kényszeríthesse.

Közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja. Az ügyviteli szabályrendelet készítésével s annak a jövő évi tavaszi közgyűlésre való beadásával Péter Mihály főjegyzőt megbízta.

40. Kozma Antal tanácsbíró indítványozza, hogy az egyházlátogatói fuvardíj — a háború tartamára — egyházanként 15 koronára emeltessék; a napidíj maradjon 10 koronában; az egyházlátogatók ellátási díját 30 koronában állapítsa meg úgyszintén a háború tartamára.

Közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja.

41. Enyedy Andor aljegyző indítványozza, hogy közgyűlés az aljegyzői és számvevőszéki előadói állásokat különítse el és számvevőszéki előadónak Király Péter málcai lelkészt válassza meg.

Közgyűlés az indítvány értelmében határoz: a két állást különválasztja; számvevőszéki előadóvá Király Péter málcai lelkészt egyhangúlag megválasztja.

42. A gálszécsi református lelkész beterjeszti a gálszécsi határban fekvő „Koszcelko“-nevű lelkészi haszonélvezetet képező szántóföld haszonbéri szerződését megerősítés végett.

Egyházmegyénk közgyűlése a szóban forgó szerződést ezennel megerősíti.

Hitelesítjük Sátoraljauhelyen, 1918. szeptember 13-án.

Péter Mihály
előjegyző, tanácsbíró.

Hutka József
esperes.

Enyedy Andor
aljegyző.

Virág József
tanácsbíró.

Tudja Mihály
tanácsbíró.

Bírósági ügyek.

I.

JEGYZÖKÖNYV.

Felvétetett a felsőzempléni egyházmegye közigazgatási bíróságának 1918 szeptember 13-án Sátoraljaujhelyben tartott üléséről.

Jelen vannak: A bíróság részéről: *Hutka József* esperes és *Bajusz Andor* világi tanácsbíró (tárgyalást vezető) kettős elnöksége alatt *Kozma Antal*, *Péter Mihály*, *Szeghő Benjámín*, *Virág József* lelkészi tanácsbírók, *Isépi Tihamér* egyházmegyei ügyész. Előadó: *Tudja Mihály* papi tanácsbíró, jegyzőkönyv-vezető *Enyedi Andor* e. m. papi aljegyző.

Felek részéről: *Erdős Endre* csarnahói tanító. A csarnahói egyház részéről *Berecz Antal* lelkész.

Tárgy: Erdős Endre csarnahói tanító felebbezése a közigazgatási bírósághoz.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembevehető éreztetési eset nem forog fenn, sem a felekről kifogás nem emeltetett.

A felek szabályszerű megidézésének megállapítása után előadó az ügyet a következőképen ismerteti:

Erdős Endre csarnahói kántortanító 1918 aug. 18-án azt kéri a presbiteriumtól, hogy a díjlevélben kimutatott, de a vall. és közokt. Miniszter által tanítói fizetésébe beszámított 311 kor. kántori fizetés helyett a jelenben bérbenlevő tanítói föld és rét adassék át neki haszonélvezetül, miután a fenti miniszteri intézkedés folytán fizetése 311 koronával csonkult. Egyháztanács tanító kérelmét csak abban az esetben teljesíti, ha 400 kor. készpénz fizetéséről lemond.

Az egyháztanács fenti határozata ellen felebbezést nyújt be azon az alapon, hogy tanítói fizetésébe nemcsak a díjlevél 1-ső oldalán feltüntetett tanítói-, hanem a 2-ik oldalon szereplő 311 korona korona kántori fizetés is tanítói fizetésbe lett be tudva s így tanítói javadalma 311 koronával csonkult. Kérelme tehát az, hogy a kérdéses ingatlanok adassanak át neki kántori fizetésképen, mely esetben hajlandó lemondani az 1915. évben részére megszavazott 200 kor. személypótlékról. Miután azonban az ingatlanok bérben vannak, s még egy év van hátra a bérletből, a folyó iskolai évre kéri a 311 kor. kiutaltatását, jövőre pedig az ingatlanok átadását. Kérelmét azzal támogatja, hogy a mai viszonyok mellett a régi díjlevélben feltüntetett, de ma már készpénzzel megváltott naturálékból tetemes haszna van az egyháznak, illetve híveinek.

Bíróság az előadó és a felek meghallgatása, a bizonyító eljárás befejezése után a tárgyalást berekesztvén, visszavonult s egyhangulag kimondotta a zárt ülésben meghozott és nyílt ülésben kihirdetett következő

ítéletet:

A felsőzempléni ref. egyházmegye közigazgatási bírósága a csarnahói egyház presbitériumának azon határozatát, mellyel Erdős Endre ottani tanítónak a 311 kor. külön kántori fizetés kiszolgáltatását nem teljesíti: helybenhagyja; ellenben a kérdéses ingatlanok használatát a tanítónak itéli oda. Miután pedig a bíróság a tárgyalás folyamán arról győződött meg, hogy a jelenleg használatban levő s az azt megelőző díjlevelek között tartalmi különbség van, utasítja a presbiteriumot, hogy az előbbivel egyező, megfelelő díjlevelet állítson ki s azt az egyházmegyei közgyűlés elé terjessze.

Indokok:

Helyben kellett hagyni a presbiteriumnak a 311 kor. kántori fizetésnek a tanítói fizetésből való külön kiszolgáltatására vonatkozó megtagadását azon oknál fogva,

mert a felsőbb hatósági intézkedés szerint egész egyházkerületünkben a kántori és tanítói javadalom együttesen képezi a tanítói fizetésnek s nyugdíjnak alapját. Az ingatlanok használata pedig khártailag jogos javadalma lévén a tanítónak, azok nem képezhetik az egyháznak nyereszkedési tárgyát, de különben is az átadás nem sújtja újabb teherrel a híveket. A régi díjlevél helyreállítására azért kellett utasítani az egyházat, mert az Erdős Endre kántor-tanító használatára kiállított s az előző díjlevél között lényeges tartalmi különbség van.

Hutka József
esperes, egyházi elnök.

Bajusz Andor
vil. tanácsbíró, vil. elnök.

Jegyzette:

Enyedy Andor
e. m. aljegyző.

II.

JEGYZÖKÖNYV.

Felvétetett a felsőzempléni ref. egyházmegye fegyelmi bíróságának 1918. szept. 13 án Sátoraljauhelyben tartott ülésében.

Jelen vannak: *Hutka József* esperes, egyházi, *Bernáth Aladár* legidősebb világi tanácsbíró (tárgyalást vezető) kettős elnöklete alatt *Tudja Mihály*, *Szeghő Benő*, *Kozma Antal* papi, *Bajusz Andor* világi tanácsbírók. Előadó bíró *Péter Mihály* papi tanácsbíró aki a jegyzőkönyvet is vezeti, dr. *Isépy Tihamér* egyházmegyei ügyész. A felek részéről *Dusza János* pelsüci ref. lelkész.

Tárgy: Dusza János pelsöci lelkész fegyelmi ügye.

Tárgyalást vezető elnök az ülést megnyitván, megállapítja, hogy a jelenlevő bírák ellen sem hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset fenn nem forog, sem a felek részéről érdekeltségi eset nem emeltetett, így a bíróság szabályszerűen megalakult.

Ezután fölhívja az előadót az ügy ismertetésére. Az előadó az ügyet előszóval a következőképen ismerteti: Dusza János pelsőci lelkész ellen „egy híve“ aláírással a gömöri egyházmegye espereséhez panasz érkezett, mely szerint Dusza János pelsőci lelkész a népen elősködik, a népet kihalásnak, ajándékokat fogad el tőle. A mire a hivatalnokok haza mennek a bankból, az asszonyokat az esti órákban a bankba idézi s ott őket rosszra csábítja. Ha valamely asszonynak a törvényre kell menni, ő hazugsággal kimentti. Kitüntették, holott a hadikölcsön nem az ő érdeme, mégis ő kapta meg a jutalmat.

Mindig csak a hasznot lesi, hogy hol foghat valamit.

Ugyancsak ellene „Pelsőcz, november“ kelettel „Polgár“ aláírással egy másik panasz adatott be Lukács Géza gömöri egyházmegyei gondnoknál, melyben az illető elmondja, hogy Dusza János gyalázatos, piszok, kapzsi ember a feleségével együtt, ami ajándékot a szegény asszonyok hozzá visznek, a piacra küldi; továbbá, hogy 1914-ben a városon végig kergette Belukács István, mert a Belukács István feleségéhez akart menni, Dusza az üldözés elől bemenekült a Koncz Márton udvarába, ahol Belukács István elfogta, Végül, hogy az asszonyokat 12—2 óráig és délután 5—9-ig a bankba rendeli és ott őket lefogja. Ha valaki rosszat követ el, csak hozzá megy, ő a hírséget félrevezeti.

Belukács Istvánnak, a Lukács Géza egyházmegyei gondnok kérésére a katonai parancsnokság által történt kihallgatása után, a gömöri egyházmegye elnöksége Dusza János ellen a fegyelmi eljárást megindította, annál inkább, mert Dusza János lelkész maga is kérte önmaga ellen a fegyelmi eljárás megindítását. Később Dusza János a tiszáninzeni egyházkerület elnökségétől más egyházmegyei bíróság delegálását kérte, mivel a gömöri egyházmegye bíróságának tagjai, néhány kivétellel, az esperes választásból kifolyólag ellenségei. Az egyházkerület bírósága az ügyész meghallgatása után nem azon indokból ugyan, hanem mert a bíróküldést a közérdek kívánja, nevezetesen, hogy a gömöri egyházmegyebe a tisztújítás alkalmával felmerült a kérvényező személyével legszorosabb kapcsolatban levő ellentétek az egyházmegye belbékéjét annyira megzavarták, hogy annak fölötté kívánatos helyreállítását a kérvényező ellen ugyanott lefolytatandó fegyelmi eljárás komolyan veszélyeztetné,

vagy legalább is megnehezítené, — 4/1918. sz. végzéssel a felsőzempléni egyházmegye bíróságát delegálta.

Előadó ezután ismerteti a felsőzempléni egyházmegye elnöksége által megindított és lefolytatott eljárást, végül a Pelsőczön, 1918. július 24-én Virág József, f. zempléni papi tanácsbíró által vezetett vizsgalatról felvett jegyzőkönyvet.

Ezután a tárgyalást vezető elnök felhívta a vádlottat, hogy van-e valami előadnivalója? Miután mondanivalóját előadta, a bíróság zárt ülésben egyhangulag meghozta, a nyílt ülésben kihirdetett következő

Ítélet:

A felsőzempléni ref. egyházmegye fegyelmi bírósága, mint a tiszáninneri ref. egyházkerület Elnöksége 4. 1918. sz. végzésével delegált fegyelmi bíróság, ezen a „Névtelen Polgár (Pelsőcz)“ panasza s Dusza János pelsőczy ref. lelkésznek önmaga által kért fegyelmi ügyben Dusza János lelkészt, az összes, ellene emelt vágak és következményei alól egzhangulag hozott ítéletével felmenti, de egyuttal kötelezi nevezettet, a felmerült 127 kor. 60 fill., illetőleg 27 kor. 60 fill. vizsgálati költségeknek az ítélet kézhezvételétől számított 15 nap alatt a f. zempléni egyházmegye esperesi hivatalánál különbeni végrehajtás terhe melletti megfizetésére, egyuttal figyelmezteti a bíróság Dusza János pelsőczy lelkészt, hogy a névtelen Polgár (Pelsőcz) ellen esetleg felbujtója, vagy felbujtói ellen a köztörvények útján megtorlást követelhet s ez okból az iratokat számára kiadja.

Indokok:

Fel kellett menteni Dusza Jánost az ellene emelt összes vád és következményei alól, mert először a vizsgálat folyamán az eskü alatt kihallgatott tanúk vallomásaiból, valamint a vizsgálóbíró előtt felmutatott több rendbeli irat, az előtte megjelent különféle küldöttségek (pelsőci

ref. egyház presbytériuma, Pelsőc és vidéke közönsége, a pelsőci közigazgatási bank igazgatósága, felügyelő-bizottsága és tisztviselői kara) vallomásai szerint Dusza János lelkész a népet nemcsak hogy anyagilag kihasználná, kiszípolozná, huncutságban lévő embereket a bíróságnál támogatna, hanem ellenkezőleg, a nevezett. lelkész a népnek önzetlen lelkü barátja, atyja s igazságos vezetője. Másodszor, mert a névtelen polgár által hivatkozott tanu, Belukács István eskü alatt vallotta, hogy neki a Dusza Jánosnak Belukács Andrásnéhoz füződő viszonyáról semmi tudomása nincs, ő Dusza Jánost soha meg nem leste, meg nem kergette, meg nem fogta, ő neki pedig magának máig sincs felesége, különben is a teljes számú presbytérium egyenként és együttesen tett s jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozata szerint Dusza János, tiszta tükkörként fénylő erkölcsi és családi életet él. Harmadszor, végül az eskü alatt kihallgatott tanuk vallomásaiból megdöntöttnek vette a bíróság azt a vádat, hogy Dusza János a vezetése alatti pénzüntézet helyiségeibe asszonyokat rendel be s ott azokat erkölcstelen célra használja fel.

A 127 K 60 f-t illetőleg, mivel Dusza János 100 K-t a vizsgálat költségeinek fedezésére előlegül letett, a 27 K 60 f vizsgálati költségeknek a kifizetésére azért kellett őt kötelezni, mert saját neve alatt szereplő vádló nincs, különben is a panasz megtétele után Dusza János maga kérte maga ellen a fegyelmi eljárást.

Végül a bíróság hamis vádaskodás jelenségeit látván fenforogni, az E. T. V. t.-c. 98. §. b) pontja 5-ik kikezdése értelmében kellett Dusza Jánost figyelmeztetni arra, hogy a köztörvények útján megtorlást követelhet, amit a közérdek megóvásának szempontjából is indokoltnak látott a bíróság, miután az eskü alatt kihallgatott tanuk vallomásai, valamint a pelsőci egyház presbytériumának nyilatkozatai szerint is nevezett lelkész ellen egy idő óta lelkészi tekintélyét sértő actió folyik, ezért kellett számára az iratokat is kiadni.

K. m. f.

Hutka József

esperes, egyházi elnök.

Bernáth Aladár

vil. elnök, vil. tanácsbíró.

Péter Mihály

előadó bíró, jkv.-vezető.

Az egyes jegyzőkönyvi pontokat jegyezték:

1. *Péter Mihály* papi főjegyző a 3., 4., 5., 6., 7., 8., 10., 11., 12., 32., 33., 34., 41., 42. pontokat és a fegyelmi bírósági pontot.
2. *Bernáth Béla* világi főjegyző a 16., 18., 27., 29., 31., 35., 36., 37., 38. pontokat.
3. *Enyedy Andor* papi aljegyző az 1., 2., 9., 13., 14., 15., 17., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26., 28., 30., 39., 40. pontokat és a közigazgatási bírósági pontot.

Tárgymutató.

I. Közgyűlési ügyek.

Jelen voltak névsora.

1. Hutka József esperes bejelenti Dókus László gondnok kényszerült elmaradását s felkéri Bernáth Aladár legidősebb tanácsbíró a társelnöki szék elfoglalására.
2. Hutka József a közgyűlést megnyitja.
3. A közgyűlést megelőzőleg istentisztelet volt.
4. Enyedy Andor aljegyző az esküt leteszi.
5. Ugray Emilia és Nyiri Irén az esküt leteszik.
6. Esperes jelenti, hogy 10 óra után bírósági ülés lesz.
7. Lelkészözvegyek évjáradéka és neveltetési segélye.
8. Tőkesegélyek mikénti felhasználása.
9. Önálló kántorok háborús segélye.
10. Egyházlátogatás reformjáról indítvány.
11. Református sajtó támogatása.
12. Abauji indítvány a nyugdíjas lelkészek gyámintézeti tagsági díjáról.
13. Tusai egyház iskolaügye.
14. Kistoronyai iskolaügy.
15. Sárospataki főiskola támogatása.
16. Morvai adósság.
17. Háború utánra halasztott ügyek.
18. Horiak tartozása evangélikusoknak.
19. Málcai adósság ki van fizetve.
20. Tusai adóügy.
21. Kiszari bajok megvizsgálására küldöttség menjen ki.
22. Garanyi iskolaügy.
23. Egyházak vagyonleltár ügye.
24. Egyházak számadásügye.
25. Máthé Miklós szabadságolása.
26. Tanügyi bizottság jegyzőkönyve.

27. Kerületi gyűlésre küldött képviselők.
28. Ugray Emilné magyarizségi tanítónővé választott.
29. Nagybárci tanítónővé Nyiri Irén.
30. Magyarizségi és nagybárci tanítói díjlevelek.
31. Requirált harangok.
32. Erdélyi András kérvénye vallásoktatási tiszteletdíjért.
33. Kisbárci hadikölcsőne.
34. Időszaki bíróság tagjai.
35. Böszörményi Sándor Péter Mihálytól bocsánatot kért.
36. Böszörményi Sándor az elnökségtől bocsánatot kért.
37. Kolbásai lelkészi és tanítói díjlevelek.
38. Közhirdetésre ajánlott egyházak.
39. Péter Mihály egyházmegyei ügyviteli szabályzat készítésével bizatik meg.
40. Egyházlátogatói fuvar- és napidíjak felemelése és egyházlátogatók ellátási díjának felemelése.
41. Király Péter számvevőnek megválasztatik.
42. Gálszécsi ref. egyház lelkészi földjének bérbeadása.
? Közhirdetésre felvett egyházak.

II. Bírósági ügyek.

a) Közigazgatási bírósági ügy.

1. Erdős Endre csarnahói tanító felebbezése fizetés ügyében.

b) Fegyelmi bírósági ügy.

1. Dusza János pelsőci lelkész fegyelmi ügye.

Betűrendes névmutató.

- A**bara 35.
Alsómihályi 30.
Bánóc 30.
Bajusz Andor 31.
Bernáth Aladár 1., 31., 38.
Bernáth Béla 31.
Böszörményi Sándor 39., 40.
Csarnahó 30.
Dókus Gyula 38.
Dókus László 1.
Egyházlátogatók 20.
Elnökség 40.
Enyedy Andor 4., 31.
Erdélyi András 36.
Erdős Endre közig. bir. 1.
Esperes 11., 15., 30.
Garany 15., 22., 30.
Gálszécs 46.
Hardicsa 30.
Homonna 15.
Hór 18., 30.
Imreg 30.
Iskolalátogatók 30.
Isépy Tihamér dr. 38.
Jármy Béla 3.
Kisazar 21., 30.
Kisbári 37.
Kistoronya 28., 30.
Kolbása 30., 41.
Kozma Antal 44.
Lasztóc 30.
Lelkészek 11., 27.
Magyarizsép 30., 34.

Málca 19., 30.
Máté Miklós 29.
Mezőlaborc 41.
Morva 16.
Nagybári 28., 30., 34.
Nagymihály 15.
Nagyráska 30., 35.
Nyiri Irén 4., 33.
Nemes Lajos 31.
Péter Mihály 38., 39., 43.
Sátoraljaujhely 9.
Szekeresné Négyessy Mária 30.
Szegő Benő 31., 38.
Szöllöske 41.
Tudja Mihály 31., 38.
Ugray Emilia 4., 32.
Virág József 30., 31., 38.
